

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті досліджено особливості становлення та розвитку інституту прав людини у Європейському Союзі

Ключові слова: права людини, Європейський Союз.

Abstract:

In this article was explored human rights institution development and formation in the European Union.

Keywords: human rights, European Union.

Вступ

Питання прав і свобод людини на сьогодні є однією з найважливіших проблем усіх держав. Вони належать до однієї з найбільших культурних цінностей. У різні часи проблема прав людини незмінно залишалась невирішеною та важливою.

Чимала увага, яка приділяється останніми роками проблематиці захисту прав людини в ЄС, не є випадковим явищем. Передова діяльність Суду ЄС протягом багатьох років щодо розробки неписаного каталогу прав для ЄС поступово знаходила своє місце в установчих договорах. Отже, діяльність щодо захисту прав людини в ЄС почала виходити на новий рівень.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей становлення прав людини у Європейському Союзі.

Результати дослідження

Повага та захист прав людини є одним із керівних напрямів діяльності Європейського Союзу відповідно до цілей та принципів цієї організації, закріплених в установчих договорах. Будь-яка європейська країна, яка дотримується принципів свободи, демократії, поваги прав людини та основних свобод, а також верховенства права, може звернутися до ЄС із заявою про членство, як це передбачено статтями 6 та 49 Договору про Європейський Союз [1].

Країни, які бажають стати членами ЄС, повинні не лише закріпити принципи демократії та верховенства права у своїх конституціях, а й втілювати їх у повсякденне життя. Конституції країн-заявників мають гарантувати демократичні свободи, включаючи політичний плюралізм, свободу слова і свободу совісті. Вони встановлюють демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створює умови для нормального функціонування державних установ, проведення вільних і справедливих виборів, періодичної зміни правлячої парламентської більшості, а також визнання важливої ролі опозиції у політичному житті. Зокрема, Порядок денний асоціації Україна — ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 23 листопада 2009 р. містить положення щодо реалізації діалогу між Україною та Європейським Союзом у сфері забезпечення поваги прав людини та основних свобод шляхом усебічного співробітництва з питань захисту прав людини і основних свобод, охоплюючи як індивідуальні випадки, так і питання, які стосуються інструментів міжнародного права та прав людини [2].

В Європейському Союзі немає цілісного механізму захисту прав людини. Система захисту на рівні Євросоюзу доповнює національну систему захисту прав людини, яка функціонує в державах-членах. Окрім цього, захист прав і свобод людини відбувається в межах Ради Європи, учасниками якої є всі

держави — члени Євросоюзу. Формування системи правових норм на рівні Євросоюзу, відбувалось поступово, а вона має цінний потенціал для свого розвитку.

Уперше принцип захисту прав людини у праві Європейських Співтовариств був визнаний Судом ЄС у справі 29/69 Stauder [1970]. Вона стосувалася вимоги з боку одержувача соціальної допомоги скасувати зазначення даних про його особу (ім'я та адреса) на купоні, що надавався для отримання продукції за пільговими цінами як соціальна допомога. Суд ЄС визнав, що рішення Комісії 1969 р., яке надавало державам-членам дозвіл на встановлення пільгових цін для певних категорій населення, не містить нічого такого, що здатне порушити основні права людини, які охороняються Судом ЄС і закріплені у загальних принципах права Європейських Співтовариств. Тому тут йдеться не про порушення прав людини з боку інститутів об'єднання, а про необхідність внесення змін до внутрішнього законодавства, яке регламентує користування пільгами. Вимога зазначати на купоні персональні дані порушує права людини і не є необхідною. Тим самим поняття основних прав людини вперше було визнано загальним принципом права Європейських Співтовариств.

Завдяки практиці Суду ЄС права людини були віднесені до загальних принципів права Європейських Співтовариств.

Потроху в Європі почали формуватися дві самостійні системи захисту прав людини — в межах Ради Європи і Європейських Співтовариств. При цьому система захисту, яка створювалась у Співтовариствах, була фрагментарною. На початку свого існування вона охоплювала переважно економічні права. Пануючою була ідеологія «ринкової людини».

З самого початку свого існування Європейські Співтовариства започаткували щільні відносини з Радою Європи.

Рада Європи є організацією, для якої сфера захисту прав і свобод людини традиційно залишається однією з головних. Вона була створена у 1949 р. Згідно зі статутом Ради Європи ця організація має сприяти утвердженню духовних і моральних цінностей, які є загальним доробком їхніх народів та джерелом принципів свободи особи, політичної свободи і верховенства права, що лежать в основі справжньої демократії.

Серед документів, ухвалених Радою Європи, найбільше значення має Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р. [3].

Ця конвенція утверджує стандарти поведінки держав-учасниць у сфері захисту прав і основних свобод людини. Вона містить не тільки переважну частину прав, які закріплені у Загальній декларації прав людини 1948 р. Їх забезпеченню у державах-членах сприяє Європейський суд з прав людини, його рішення є обов'язковими для виконання у державах — учасниках Європейської конвенції.[4]

ЄС визнає Європейську конвенцію 1950 р., але не є її учасником, і тому Конвенція не становить частину права Євросоюзу.

Комплекс основних прав і свобод особи поділяється на кілька категорій:

- особисті права і свободи;
- політичні права і свободи;
- економічні, соціальні та культурні права;
- основні обов'язки.

Їх доповнюють гарантії прав і свобод особи.

Ще до підписання Лісабонських договорів уже було зроблено перші кроки до розмежування Суду ЄС і компетенції Європейського суду з прав людини. Європейський суд з прав людини у ряду своїх рішень обґрунтував теорію обмеженого втручання у сферу компетенції ЄС, якщо правопорядок Союзу забезпечує еквівалентний захист прав людини в об'єднанні. Сутність її полягає у визнанні з боку Європейського суду з прав людини еквівалентного захисту, якщо особи, які перебувають на території Союзу, мають можливість оскаржити в Суді акти інститутів ЄС, які порушують права людини, гарантовані Європейською конвенцією 1950 р.

В основі системи механізмів і норм захисту прав і свобод людини в ЄС лежать різні документи, які мають декларативний та обов'язковий характер.

Висновки

Отже, дослідження яке ми провели, показало, що за останні пів століття Європейський союз пройшов великий шлях становлення власної системи захисту прав людини. Також з набуттям

чинності Лісабонського договору надані правові підстави для приєднання ЄС до Європейської конвенції з прав людини. Все це підштовхує нас , що Україна повинна вдосконалити власну систему захисту прав людини, тому,що відповідно критеріям до вступу в ЄС лише держава з відповідним рівнем дотримання прав та свобод людини може стати повноправним членом Євросоюзу [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лісабонські консолідовані договори про Європейський Союз і функціонування Європейського Союзу // Право Європейського Союзу : підруч. / за ред. В. І. Муравйова. — К., 2011. — С. 527-691.
2. Порядок денний асоціації Україна — ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію // Україна — Європейський Союз : зібрання міжнародних договорів та інших документів (1991-2009) / за заг. ред. С. О. Камишева (кер. групи) та ін. — К., 2010. — С. 573-598.
3. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 1994 р // Україна — Європейський Союз : зібрання міжнародних договорів та інших документів (1991-2009) / за заг. ред. С. О. Камишева (кер. групи) та ін. — К., 2010. — С. 31-75.
4. Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який змінює контрольну систему Конвенції // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 27. — С. 229.
5. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Заремба Оксана Володимирівна – студентка групи МОФ-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Oksana Zarembo – student , faculty of management and informational security, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.

Scientific supervisor: **Valery Alexandrovich Kornienko** - Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnitsia.